

# Чи децентралізуємося до осені?

Ггор РАХНОВЕЦЬКИЙ

38

«Конституційна реформа відбувається дуже повільно. Необхідно, щоб конституційні поправки, особливо щодо децентралізації, набрали чинності до кінця цього року», – зазначив 25 березня на Конгресі місцевої та регіональної влад у Страсбурзі голова Венеціанської комісії Джанні Букіккіо (*на знімку*). Така заява керівника однієї з найповажніших світових структур є чітким сигналом України про необхідність активізуватися.

Європейські партнери уважно спостерігають за перебігом реформ в Україні, та ще й напередодні міжсезоння перед місцевими виборами, і стають дедалі різкішими в закликах до української влади не зволікати з першочерговою реформою – конституційною.

Від неї також залежать результати всіх інших реформ, зокрема з децентралізації. «Рішення щодо зміцнення судової гілки влади, про антикорупційні кроки мають бути доповнені дуже важливою складовою – реформою місцевого самоврядування, реформою про децентралізацію. Це необхідно для того, щоб політики виконали свої зобов'язання, і я як Президент України виконав свої обіцянки щодо прийняття рішень про децентралізацію влади, передачу її на місця – територіальним громадам», – зазначив Петро Порошенко 3 березня, підписуючи Указ № 119/2015 «Про Конституційну комісію». Тож, здається, за нинішніх обставин основним напрямом роботи Конституційної комісії буде децентралізація влади в країні.

Проте, за словами Президента, цей «дуже важливий етап конституційної реформи» буде тривалим. І справді. Відповідно до затвердженого цим указом Положення Конституційна комісія засідатиме не рідше як один раз на два місяці або в разі потреби. Цікаво, чим зумовлена така неспішність? Утім, комісію утворено, її склад затверджено. Тепер запитання: коли ж вона видасть результати та яка ймовірність отримати їх до осені? Бо, за великим рахунком, вони мали бути ще торік.

Урядовою Коаліцією реформування місцевого самоврядування та Планом заходів щодо її реалізації передбачено до кінця 2014 року не лише розробити зміни щодо реформу-

**На політичному горизонті чергова інтрига. Перспективи конституційної реформи, яка є передумовою для проведення в жовтні 2015 року в країні місцевих виборів, залежать від алгоритму змін до Основного Закону.**



вання місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а й як першочергові внести їх до Конституції України. Законопроекти до визначеного терміну було розроблено. Після президентських виборів ініціатива реформування Основного Закону перейшла до глави держави. Результатом став президентський законопроект (реєстраційний № 4178а від 26 червня 2014 року) «Про внесення змін до Конституції України» (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування). У пояснювальній записці до нього зазначається, що «органи місцевого самоврядування повинні отримати низку додаткових повноважень щодо організації належного вирішення питань місцевого значення, які можуть бути вирішеними найбільш ефективно саме на відповідному рівні. З точки зору політичної та соціальної доцільності, одночасно з відповідними повноваженнями органи місцевого самоврядування мають отримати належні правові механізми їх реалізації, а також необхідне матеріально-фінансове забезпечення».

Проте далі внесення цього законопроекту до порядку денного Верховною Радою 3 липня 2014 року справа конституційної реформи не просунулася. Законопроект не був проголосований навіть у першому читанні. Претензій до пропонованих змін організації адміністративно-територіального устрою країни не було. Каменем спотикання стала запропонована статтею 107<sup>1</sup> норма, якою передбачається створення інституту представників Президента на місцях з координації діяльності місцевої влади, котрі мали б ним при-

значатися й бути виключно йому підконтрольні. Почали лунати натяки на відновлення авторитарних тенденцій у вигляді вибудовування вертикалі президентського «всевидаючого ока». Тож процес конституційних змін у стінах парламенту призупинили. І це при тому, що ще в квітні 2014 року майже всі і урядові, і президентські законодавчі ініціативи мали коаліційну підтримку депутатів, тобто конституційну більшість голосів.

Чи виникне проблема зібрати 300 депутатських голосів для ухвалення бодай у першому читанні законопроектів, розроблених Конституційною комісією? І що в цьому контексті означає доволі неочікувана заява Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка під час селекторної наради з керівниками областей 24 березня про доцільність затвердження основних положень української Конституції на всеукраїнському референдумі? Чи передбачено попереднє схвалення проекту конституційних змін у парламенті перед тим, як скеровувати конституційний процес у тенета референдуму? Це теж питання. Хоча, ймовірно, у світлі озвучених перспектив до осені встигнути виконати всі законодавчо визначені процедури внесення змін до Конституції України влада намагатиметься вирішити питання оперативно. Та, виходячи з досвіду референдуму 2001 року й ураховуючи всі нинішні ускладнення, ідея референдуму може не спрацювати.

Реформа децентралізації, визначена і в Коаліційній угоді, і в «Стратегії-2020» та інших програмних документах пріоритетною, за нинішніх обставин стала ще й своєрідним зовнішньополітичним чинником у стосунках із сусідньою державою-агресором.

Мінські домовленості від 12 лютого 2015 року передбачають серед іншого «проведення конституційної реформи в Україні з набуттям чинності до кінця 2015 року нової Конституції, яка передбачає як ключовий елемент децентралізацію з урахуванням особливостей окремих районів Донецької та Луганської об-

ластей, узгоджених із представниками цих районів».

Тривають зустрічі на різних рівнях і в різних форматах. На них РФ продовжує лобювати тему перегляду Основного Закону України виключно за лекалами федералізації.

«Ніякої федералізації!» – категорично наголосив ще в листопаді 2014 року Петро Порошенко з трибуни Верховної Ради у виступі-позачерговому президентському посланні про зовнішнє і внутрішнє становище в Україні. Але того ж місяця, а особливо на початку лютого 2015 року, ситуація на «східному фронті» знов набула такого критичного загострення, що навіть президент і канцлер двох найвпливовіших європейських країн були вимушені понад дві доби займатися «човниковою» дипломатією заради узгодження ключових позицій і умов зустрічі «нормандської четвірки» в Мінську. Та незважаючи на весь воєнний і дипломатичний тиск, позиція української влади лишається незмінною, про що нагадав Президент України в лютневій заяві по завершенні нічних мінських перемовин: «Розширення повноважень регіонів України відбуватиметься виключно в рамках конституційних змін щодо децентралізації, на жоден компроміс щодо федералізації ми не пішли».

І вже точно не підемо. Бо занадто багато життів віддано у війні на Сході країни. За цілісність України, її соборність.

А щодо федералізації голова Венеціанської комісії Джанні Букіккіо нещодавно в одній із промов зазначив: «Федералізм справді є устроєм, який довів свою ефективність у деяких країнах, але для України немає сенсу рухатися від високоцентралізованої системи до федералізму. Більше того, Конституція [України. – Ред.] прямо забороняє федералізацію».

Аналогічну позицію, виходячи із змісту заяв, наразі висловлюють і решта високих європейських чиновників і політиків, а також представники Білого дому та Конгресу США.

Фінансова ж і політична допомога європейських та американських партнерів вагома. А українській владі доводиться приймати складні, але необхідні рішення. Проте більшість експертів і політологів вважають, що не варто применшувати вплив зовнішньополітичного чинника й на конституційний процес в Україні.

Однак лишається менш як півроку до календарного місяця, в якому за логікою процесу здійснювані реформи мають фінішувати місцевими виборами. Вони, як сподіваються в кабінетах на печерських пагорбах, повинні відбутися вже за новим законом і в «децентралізованій» країні. Цього очікують наші партнери в Європі та США.

Утім, за роки партнерства, здається, вони усвідомили: аби вибори в належний спосіб відбулися восе-



Фото Миколи БіЛОКОПИТОВА.

Зліва направо: Володимир Гройсман, Майліс Репс та Жан-Клод Мін'йон. Київ, 25 березня 2015 року.

ни, починати допомагати Україні в їх підготовці треба вже з весни.

Ось тому європейські високопосадовці, зокрема Голова Європейської комісії Жан-Клод Юнкер та Верховний представник ЄС у закордонних справах та політиці безпеки Федеріка Могеріні вже нині «сигналізують» українській владі про необхідність прискорити удосконалення виборчого законодавства.

На нещодавній зустрічі зі співдоповідачами Комітету ПАРЕ з питань дотримання обов'язків та зобов'язань державами – членами Ради Європи Майліс Репс та Жан-Клодом Мін'йоном Голова Верховної Ради України Володимир Гройсман (*на знімку вгорі*) повідомив про створення в парламенті Експертної групи з питань підготовки законопроекту «Про вибори депутатів Верховної Ради Криму, місцевих рад та сільських, селищних, міських го-

лів». Планується, що до кінця квітня Експертна група підготує відповідний проект закону.

Виборче законодавство розроблятиметься «під країну, а не під ту чи іншу ситуацію», – наголосив очільник парламенту.

Сподіватимемося, що навіть за тривожної ситуації на Сході країни, деолігархізації і гучних корупційних скандалів влада країни консолідується в прийнятті складних, але безальтернативних рішень. Ними передусім мають бути зміни до Основного Закону й доведення до логічного завершення реформ з децентралізації. Це створить можливість у визначеній Коаліційною угодою термін, на новій територіальній основі й згідно з гармонізованим виборчим законодавством провести в Україні місцеві вибори.

Уважно стежитимемо за цими процесами. Часу лишилось обмаль.

## Вибір затагнувся

У квітні Україна матиме директора Антикорупційного бюро. Ще на початку березня Конкурсна комісія обрала чотирьох кандидатів для проходження спеціальної перевірки. За її результатами Президенту України запропонують три кандидатури на посаду головного борця з корупцією.

На спецперевірку направили тих кандидатів, які в другому турі співбесід здобули підтримку п'яти і більше членів комісії. Це адвокат, колишній слідчий прокуратури Яків Варічев, адвокат і старший науковий співробітник Інституту держави та права НАН України Микола Сірий (в обох – по 5 голосів), адвокат та экс-прокурор Артем Ситник (6 голосів) і народний депутат, заступник голови парламентського Комітету з питань запобігання і протидії корупції Віктор Чумак (7 голосів).

На момент здачі номера до друку кандидатури ще не були подані главі держави, проте спеціальна перевірка кандидатів на посаду директора Антикорупційного бюро завершилася. Про це в радіоефірі заявив народний депутат України Дмитро Добродомов.

– Завершилася спецперевірка кандидатів на посаду директора Національного антикорупційного бюро. Найближчими днями кандидатури представлять на розгляд Президенту, і протягом десяти днів буде призначений директор Антикорупційного бюро, – сказав депутат.

Тим часом Кабінет Міністрів зареєстрував у Верховній Раді законопроект № 2494 «Про внесення змін до законів України «Про Національне антикорупційне бюро України» та «Про запобігання корупції».